

Arno Breker portrétuje Dalího (1974)

6. únor 1934 perem Salvadora Dalího

Loni touto dobou jsme k nezdařené „národní revoluci“ ve Francii zveřejnili již několik článků a překladů, které nyní doplňujeme úryvkem z románu španělského surrealisty...

Hrabě z Grandsailles vrhl poslední pohled na pláň, vstal od stolu a se svým příznačným kulháním se vydal chodbou k přijímacímu pokoji... Došel do středu místnosti, kde narazil na vévodu a vévodkyni ze Saintonges, kteří vstoupili v tomtéž okamžiku protějšními dveřmi, a políbil je na obě tváře. Vévoda vyhlížel nanejvýš pohnutě, ale než stačil otevřít ústa, zaslechli bouřlivou diskusi, která na prahu náhle umlkla. Objevil se mladý markýz z Royancourtu s ovázanou hlavou, po boku s Edouardem Cordierem a monsieur Fauceretem, a všichni tři se hnali ke Grandsaillesovi, pokoušejíce se jeden druhého odstrčit. Camille Fauceret uchopil jeho ruku, jemně ji stiskl a zvolal:

„Váš chránělec markýz z Royancourtu se dostal do pěkné šlamastyky! Tentýž večer, co vstoupil do Královských kamelotů, bojuje po boku s komunisty a hodlá svrhnout jedinou vládu, která ví, co chce, a která má dost odvahy, aby si to vynutila, jedinou pořádnou vládu!“

„Zatraceně!“ přerušil ho vesele markýz z Royancourtu a dotkl se prstem čerstvé krvavé skvrny, která prosakovala obvazem. „Zase to krvácí, zaběhnu nahoru a převážu si to. Za deset minut jsem zpátky a na těchto pánech, drahý hrabě, bude, aby vám to všechno vypověděli. Než se vrátím, bude odbyto nudné vysvětlování a já už k tomu dodám jen zábavnou pravdu.“

Za pár vteřin se pokoj téměř zaplnil a Grandsailles, který se vítal s hosty, začínal z útržků rozhovoru, zalétajících k němu neuspořádaně ze všech stran, chápat tragické události předchozího dne. Bylo to šestého února, jak už bylo řečeno, kdy měla být podána rezignace Daladierovy vlády.

Hrabě z Grandsailles choval nepřekonatelnou antipatii k rádiu – a také žádné nevlastnil – a trávil celé dny, aniž by nahlédl do novin. Nyní naslouchal přívalu senzačních zpráv, do kterých byli zapleteni téměř všichni jeho známí, s jakýmsi až smyslným opojením. Chvílemi se zeptal na nějakou podrobnost, ale než měl tázaný čas mu odpovědět, jeho pozornost byla už upoutána překvapením z dalších odhalení. Hrabě z Grandsailles kulhal od skupiny ke skupině.

Hlavu vztyčenou, obličej lehce odvrácený vlevo, pohled upřený na neurčitý bod na stropě, každému pozorně naslouchal. Tímto odtažitým a povzneseným chováním chtěl dát najevo, že se o tyto události zajímá pouze povšechně, a nejen že ho neděsí, ale že se odmítá nechat pohltit horečnou atmosférou konverzace, kterou před hysterií uchránily pouze dobré způsoby.

Zvláště ženy se zdály být tím, k čemu došlo, zdrceny, neboť čtyřicet zabitých a několik set raněných dokazovalo nehoráznou a bezostyšnou brutalitu zúčastněných. Croix de Feu (Ohnivý kříž), komunisti, **cagouardi**, spiknutí Akát, Camelot du Roi, to byla tak melodramatická jména, že by sama o sobě stačila citlivé pokožce, skryté pod hluboce vystřiženými šaty, nahnat husí kůži. Hrabě z Grandsailles pozoroval své přátele, mezi nimiž byli jak příslušníci Croix de Feu, cagoulardů, spiknutí Akát, tak rojalisté, členové dosavadní vlády a dokonce i komunisti. Se shovívavostí, které jeho živá láska k literatuře ponechala jen malou zatvrzelost, nepatrně mrkal, a probíraje v duchu různorodou sbírku svých hostů, dospěl k názoru, že jeho salon je „zcela úchvatný“.

Poněkud udolán náhlým vpádem současnosti přestal vnímat vyprávění svých přátel a opřen o mra-morovou desku na krbu náhle před sebou viděl povstání jako filmovou montáž, neuspořádaný sled nejztrěštěnějších obrazů, jaké si uměl představit. Viděl zapadat slunce za Arc de Triomphe, když demonstranti z Croix de Feu kráčeli po Champs Elysées v sevřeném dvanáctistupu s rozvinutými prapory v čele; viděl bezcitnou, černou, nehybně čekající hradbu policistů s rozkazem přinutit rebely jednoho po druhém k poslušnosti, která ovšem nedokázala neohrožený pochod demonstrantů ani zpomalit; míří přímo na Pont de la Concorde, ucaný vojenskými auty a jednotkami, které brání přístup k parlamentu.

Velitel městské policie náhle přechází pár metrů před demonstranty. Jedná s vlajkonoši a nato průvod poprvé zaváhá, pak změní směr, namíří k Madeleine a znovu se provolává: „Daladier na šibenici! Daladier na šibenici!“

Kovové mříže, chránící stromy, jsou vmžiku vytrhané, surově pohozené na dlažbu a rozlámané na kusy, z nichž se stávají strašlivé zbraně; železnými tyčemi je rozbíjeno plynové potrubí pouličních lamp, a jak začíná hořet, chrlí zuřivě hvízdající plameny, které tryskají šikmo jako gejzíry do čtyřmetrové výšky proti obloze, temnějící soumrakem. Další! A další! A nad kypícím přílivem davu, jako by nakažen destrukcí, ohnivými péry plane hněv lidu jako slavnostní girlandy. Z chodníku proti Maximovi se hází kamením na Ministerstvo námořnictva, ruka v kožené rukavičce vrhá do rozbitého okna hadr nasáklý petrolejem, vrátka ve vstupní bráně se otevírají a objevuje se sinalá tvář námořního kapitána.

„Nevím, co chcete,“ říká, „ale vidím mezi vámi trikolory a jsem přesvědčen, že dozajista nemíníte prolévat krev francouzských námořníků. Ať žije námořnictvo! Ať žije Francie!“

A dav se hrne k Madeleine. Teď zaplnil rue Royale. Služka, vyklánějící se z balkonu, je zabita zbloudilou kulkou a bohatě zdobený amarantový župan, který držela v ruce, padá na ulici. Grandsailles vidí, jak se ten zlověstný kus látky třepetá nad hlavami lidí dole. Dav na okamžik zešílí, ale ihned se zase vzchopí k horečné činnosti, která jej jako háravou fenu zláká na

pulzující neovladatelný pochod za magnetizující a hořkou vůní revolty.

Všechny tyto vidiny následovaly v Grandsaillesově mysli jedna za druhou ve zrychlujícím se rytmu, bez zřejmé souvislosti, ale s takovou vizuální naléhavostí, až se živé divadlo v jeho přijímacím pokoji stávalo neurčitým pozadím nesrozumitelného mumlání a pohybů.

Viděl velkou kaluž krve pod koněm, z něhož vyhřezly vnitřnosti. Právě po nich uklouzl novinář Lytry, zahalený do svého neodmyslitelného žlutého pláště do deště. Okno květinářství na Madeleine (kam hrabě chodíval pro ty drobné žluté lilie s amarantovými skvrnami, které si občas rád dával do knoflíkové dírky)nyní ve stalaktitech rozbitého sklad odráží hořící vrak převráceného autobusu na rohu rue Royale. Toto jsou rozepnuté kalhoty tlustého šoféra monsieur Cordiera, kterého dva přátelé právě položili na lavičku; je velice bledý, má barvu mušího břicha, a deset centimetrů od pupku má další díрку, bez kapky krve, menší, ale tmavší, přesně jak to líčil sám monsieur Cordier: „Vypadalo to úplně jako pár šilhavých prasečích oček.“

Kníže z Orminy, bledý jako smrt, vstupuje služebním vchodem do Fouquetova baru; pod nosem má zaseknutý pořádný kus železa, patnáct centimetrů dlouhý, jako malou harpunu, jenž drží v horní čelisti tak pevně, že není schopen jej uvolnit ani plnou silou obou rukou. V bezvědomí se kácí do náruče ředitele, počestného Dominika, s výkřikem: „Odpusťte mi...“ A pak v noci kavárny na Place Royale přetékají raněnými a poslední umíněnci se vracejí na vzdálený konec Champs Elysées, pronásledováni neuspořádanou palbou samopalů Garde Mobile; opuštěné Place de la Concorde s povzneseností, odkapávající z elegantního bronzu fontán, a pozůstatky vášní – ohořelé stojany lamp s gejzíry plamenů, marnotratně rozhazujícími do hvězdnaté noci otepi paprsků.

Právě v tomto okamžiku vstoupila do pokoje madame de Cléda, marnotratně rozhazující otepi paprsků ze svých vlasů. Grandsailles zaznamenal její příchod, a jako by se náhle vzbudil ze snění

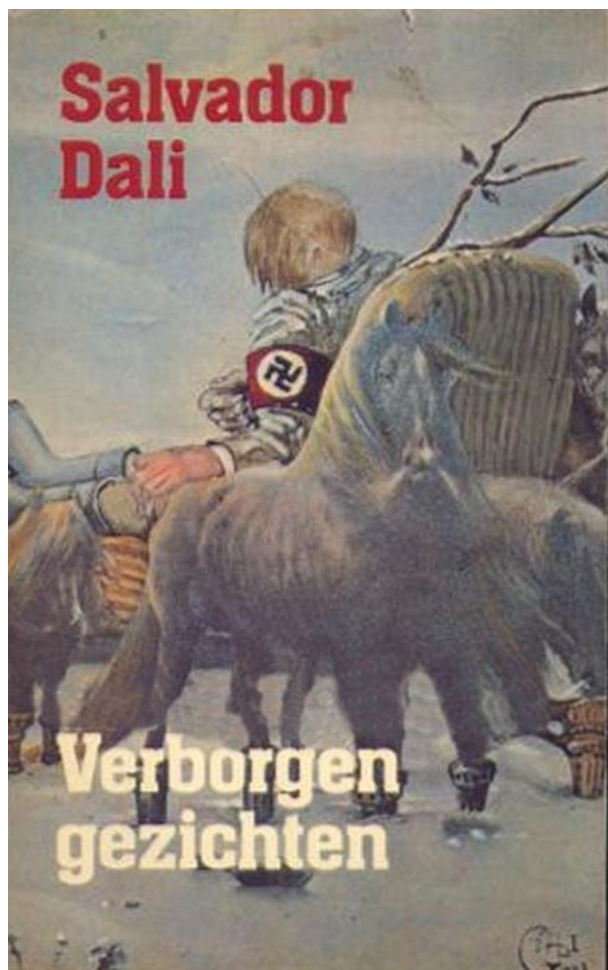
s otevřenýma očima, uvědomil si, že je to jediná osoba, na kterou čekal. Spěšně pokročil kupředu s nezvyklou dychtivostí a na přivítanou ji políbil na čelo... Spalován potlačovanou netrpělivostí, která se na jeho tváři jevila jako stín znepokojení, diskrétně přikázal, aby se za deset minut podávala večeře... Doufal, že do té doby se obnoví spořádaná konverzace, a předpokládal, že slavnostní sestup po širokém schodišti jídelny usměrní dravou bystřinu počínajících sporů do klidné řeky zdvořilosti.

Grandsaillesova večeře nicméně nastolila pouze dočasnou dialektickou rovnováhu, neboť na povrch konverzace téměř okamžitě vystoupily palčivé otázky krvavých událostí šestého února. Tentokrát diskuse nabrala nebezpečný směr, nepostřehnutelně totiž přecházela z počáteční fáze popisů k fázi ideologické, která nevyhnutelně korunovala konec hostiny – hostiny ne-li historické, pak alespoň dramaticky příznačné pro toto rozhodné a kritické období francouzských dějin.

Madame de Montluçon seděla po pravici senátora Daudiera a po levici politického zpravodaje

Villerse. Byla příslušnicí Croix de Feu, protože manžel metresy jejího milence byl komunista ... Monsieur Fauceret a monsieur Ouvrard byli od začátku jídla zabráni do prudké diskuse o pařížských bouřích... Simone Durnyová jejich konverzaci hystericky přerušila: „Ne, říkám, ne! Tisíckrát raději uvidím Francii komunistickou než pod skopčáky!“... Béatrice de Brantès cítila uctivý ostych před radikálním socialismem, neboť měla dojem, že v neupravených kalhotách a ... rozčuchaných knírech vůdců tohoto hnutí našel útočiště sám ryzí, posměvačný, necudný duch Francie. Seděla po pravici monsieur Edouarda Cordiera, radikálního socialisty a svobodného zednáře, a po levici markýze z Royancourtu, rojalisty už podle jména.

„Představte si,“ řekla Béatrice monsieur Cordierovi, „paní Deschelettovou s jejími šaty od Shiaparelliho a kloboukem - tím monumentálním kloboukem - , jak se tyčí na drožce, aby měla lepší rozhled, dupe nohou a sama proti davu chrlí na demonstranty proud děsných urážek... Přirozeně to moc dlouho trvat nemohlo. Skupina Camelots du Roi ji stáhla za nohu, položila na dlažbu, vykasala jí sukně a ... spálila ji cigaretou na nejcitlivější a nejchoulostivější části anatomie.“ „Křest ohněm!“ vykřikl Cardier, mrkaje očima. „No, to ani ne,“ odpověděla Béatrice s afektovanou pomalostí. „Naopak se ukázalo, že pokřtěna byla ta cigareta - vodou.“ „Jakou vodou?“ tázal se naprosto zmatený Cordier. S lenivě udiveným a nekonečně vilným výrazem vyrazila Béatrice odpověď mezi zuby, téměř zasyčela: „Nebyla to tak docela voda...“ A jelikož ji právě nalévali velice šumivé šampaňské, dodala s ještě větším důrazem na každou slabiku: „Ani to tak docela nebylo šampaňské.“ Podívala se monsieur Cordiera tam potměšile, že na ni chvíli jen užasle hleděl.

„Ano, ujišťuji vás, že tato neuvěřitelná historie je naprosto pravdivá,“ vmísil se pobaveně do rozhovoru markýz z Royancourtu, pokoušeje se pomoci panu Coriderovi z rozpaků. „Vyprávěla mi ji osobně madame Deschelettová. Umíte si představit, že když byla dvě hodiny v drožce uvězněna tím davem, už si naléhavě potřebovala odskočit – a lepší příležitost by nenašla...“

Na druhém konci stolu způsobil senzaci senátor Daudier, když vyložil velice originální teorii: „Hitler chce válku, ne proto aby zvítězil, jak si myslí většina lidí, ale aby prohrál. Je to naprostý romantik a masochista. Skončí jako hrdinové Wagnerových oper, tj. nejtragičtěji, jak to jen půjde... Problém je v tom, že je příliš čestný... Nešvindloval by. Touží prohrát, ale nebude se chtít jen tak vzdát. Bude až do konce hrát podle pravidel... A proto nás čekají ještě velké nesnáze.“

Ke konci jídla ideologické vření zhoustlo. Hrabě z Grandsailles se pohroužil do mlčení... Každý prosazoval vlastní politické řešení, které všichni ostatní jednomyslně zamítli. Příslušníci spiknutí Akát viděli jedinou naději Francie na politické uzdravení v Latinském bloku, v němž by byla Francie, Španělsko a Itálie společně proti Anglii a Německu; ti, kdo náleželi k Francouzsko-německému výboru požadovali, aby bylo konečně vyhlášeno upřímné a bezpodmínečné přátelství s Německem; další chtěli okamžitou vojenskou smlouvu s Ruskem, izolovat Anglii a skřípnout francouzskou komunistickou organizaci v zárodku. Všechny tyto teze byly simultánně zkoumány ve světle detailních právnických formulací, k velkému potěšení monsieur Ouvrarda: „Francie je skutečně ve vážné situaci, ale jedno je jisté – navzdory politickému chaosu, kterým musíme projít, se náš smysl pro právo den ode dne tříbí a

zdokonaluje a nelze nevidět, že ... růst našich jurisdikčních institucí zaručuje našemu národu zdraví.“

„Zkrátka,“ vzdychl vévoda ze Saintonges, „umíráme - ale alespoň umíráme vyléčení!“

Grandsailles se hořce pouсмál. Vzpomínal na Hitlerovy houfy, na norimberský sjezd, na svůj poslední pobyt v Německu, a ve světle všeho, co bylo řečeno, a svíček, kterážto kombinace propůjčovala jeho stolu fanaticky duchaplnou a sokratovskou atmosféru, viděl náhle přízrak porážky v roce 1940. Stejně jako Sokrates, Francie se na smrt připravovala pronášejíc vtipné poznámky a diskutujíc o právu...

Salvador Dalí, **Skryté tváře**, Praha, 1997 (přel. L. Klabačková). První a původní vydání je z roku 1944 tedy deset let po 6. únoru, což vysvětluje některé nepřesnosti - např. cagoulardi a spiknutí Akát v roce 1934 ještě neexistovali, jsou až reakcí na zákaz pravicových lig lidovou frontou v roce 1936.

Douška: V Grandsaillesovi je zajisté hodně ze samotného Dalího, zároveň je to však pyšný reakcionář a dokonce vlastenec, jak ukazují tyto vybrané charakteristiky: „Hrabě je živoucím vtělením jednoho z těch vzácných fenoménů půdy, která vzdoruje pokroku a umění agronomie - půdy uhnětené ze země a z krve prvotních tvorů; kouzelné hlíny, z níž vzešel náš národ... Ze všech kontinentů Grandsailles uznával jedině Evropu, z celé Evropy miloval pouze Francii, z Francie zbožňoval jenom Vaucluse, a ve Vaucluse viděl jedině Bohem vyvolené místo, tj. přesně to, kde ležel jeho rodný Château de Lamotte... Hned po oddanosti půdě byla jednou z Grandsaillesových nejvýraznějších vlastností vášeň pro krásu... za každou cenu proto odmítal výhled na hnusné průmyslové budovy, mající pokrýt kus země, který inspiroval nejlepší Poussinovy krajiny. Život hrabě zasvětil realizaci prostého plánu: chránit pláň korkových dubů Creux de Libreux, bránit ji před všemi démony a běsy, kteří by se zrodili z industrializace tohoto jednoznačně zemědělského koutu světa, odjakživa Bohem předurčeného k plodnosti. Jenže levicové strany, inspirované Moskvou, mají jiné úmysly. Před zámožnou střízlivostí našich sedláků dávají přednost dobře placené hanbě zburžoaznění od horníka až po šlechtice.“